

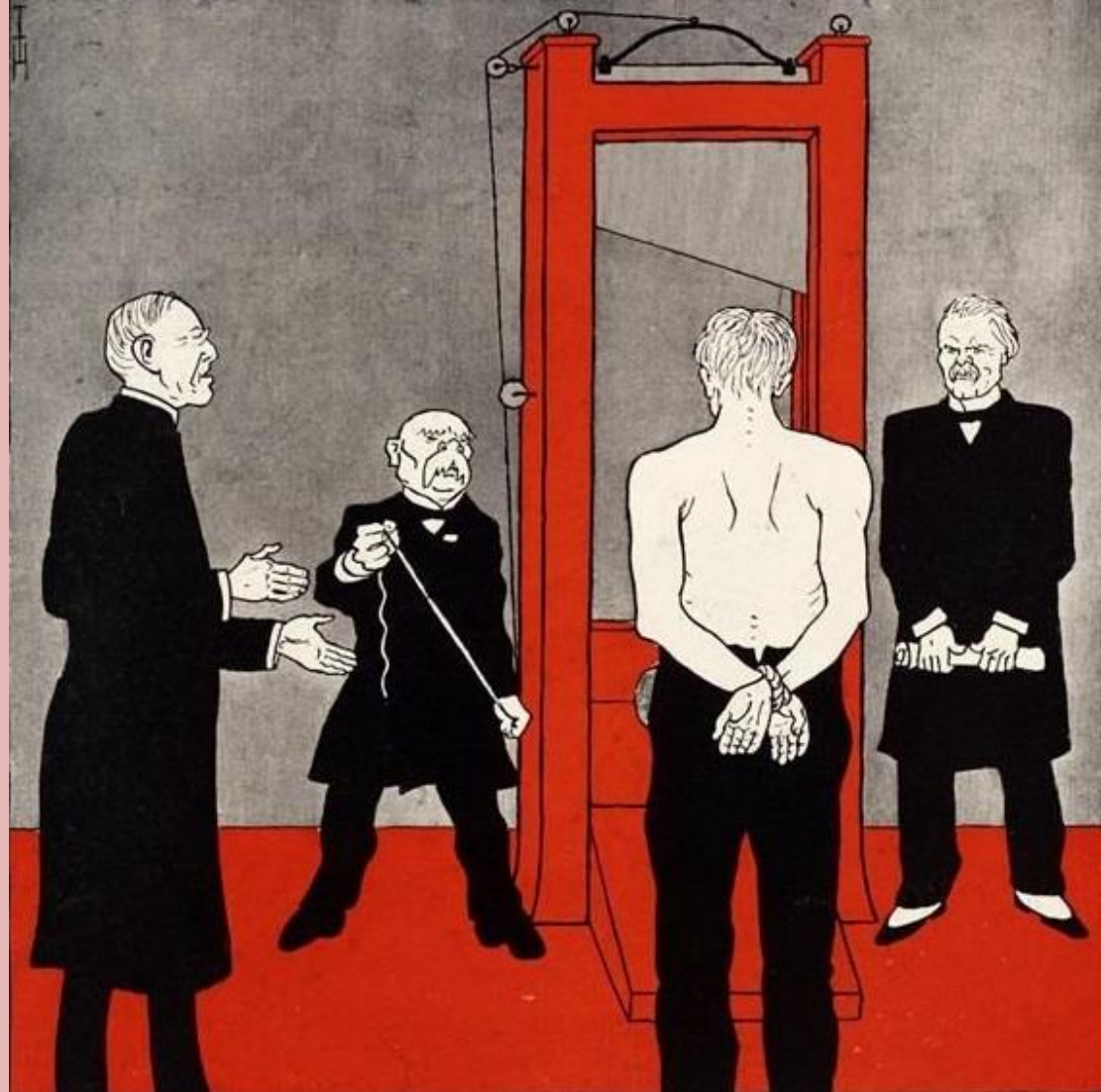
A Párizs- környéki békék 1919–1920

Keglevich Kristóf

Budapesti Fazekas Mihály
Gyakorló Általános Iskola
és Gimnázium

Budapest, 2020

– *vetíthető oktatási segédanyag* –

A békekonferencia 1919. jan. 18.-án, Versailles-ban nyílt meg, ami jelképes:
a Német Császárságot 1871-ben ugyanezen a napon proklamálták a tükörteremben

(a versailles-i béke aláírása
– 1919. jún. 28. – pedig a sarajevói
merénylet 5. évfordulóján történt)

1. Döntéshozók és céljaik

27 állam,
70 hivatalos delegátus,
kb. 1000 képviselő

a győztes antant szempontjai ér-
vényesülnek, az I. világháború-
ban vesztes államok szempontjai
eltörpülnek

1919-i ausztriai karikatúra, amely
KARL RENNER kancellárt ábrázolja:

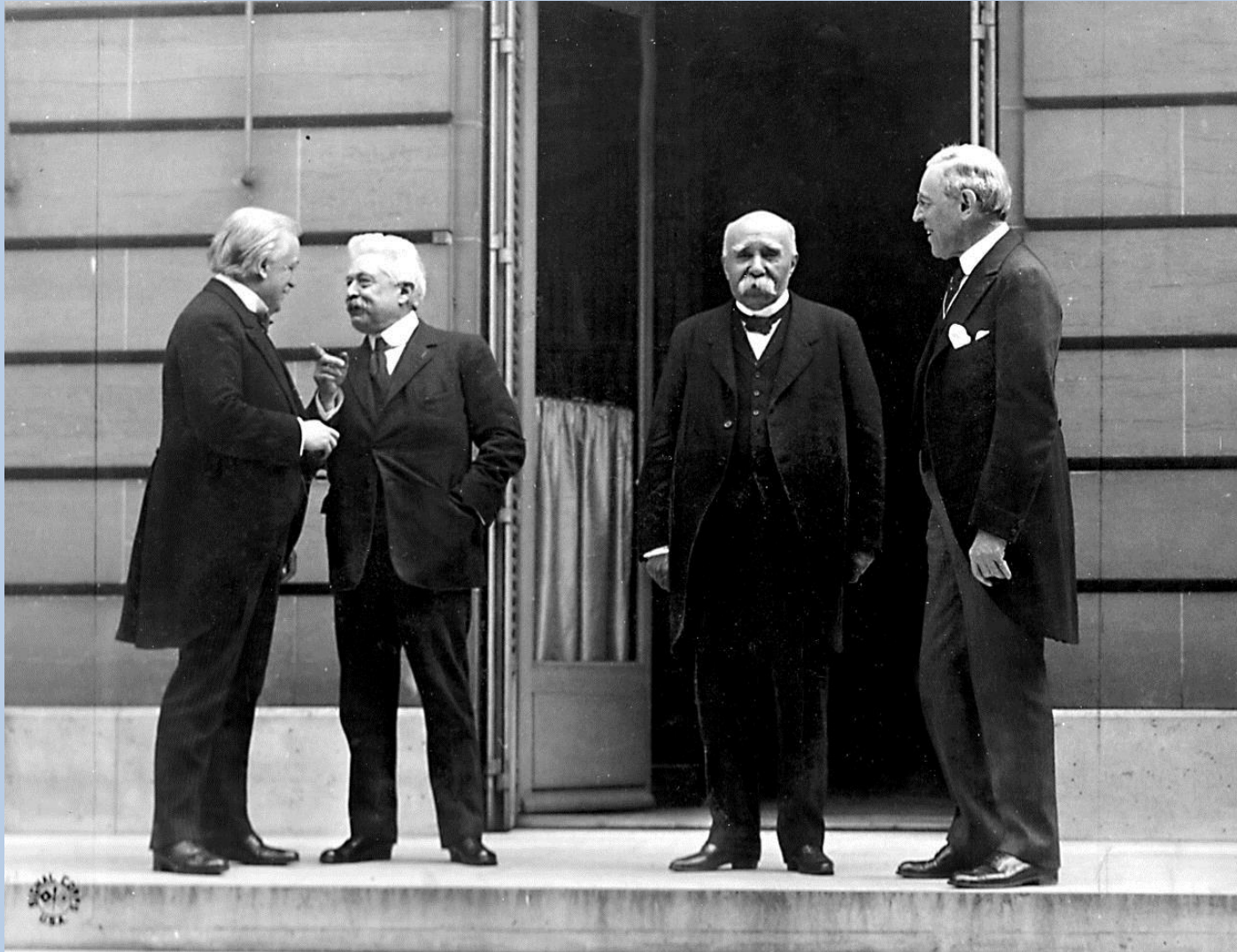
Az óriások játékszere.

Nézd csak, milyen aranyosan tiltakozik!

Die Riesen: Schau, schau, er protestiert — wie niedrig das ist!

A három nagy (az olasz miniszterelnökkel, **ORLANDÓVAL** együtt négy)

DAVID LLOYD GEORGE brit miniszterelnök, **VITTORIO ORLANDO**,
GEORGES CLEMENCEAU francia miniszterelnök
és WOODROW WILSON amerikai elnök

2. A nagyhatalmak céljai

- megtárgyalandó kérdések
  - 1. No.
  - 2. OMM
  - 3. az „orosz kérdés”
Szovjet-Oroszo.:
Ø képviselő!
  - 4. a Török Bir.
  - 5. a német gyarmatok sorsa
- NBr.
  - No. gyarmatait megszerezni, tengeri hatalmát megszüntetni
  - Eu-ban hagyja Fro.-ot érvényesülni,
  - illetve mérsékli
- Fro. – Elzász-Lotaringia megszerzése
  - No-ot meggyengíteni és gúzsba kötni
→ erős Lengyelo., Cseho.

*Versailles, tükörterem
↔ a lényeg a három nagy nem
hivatalos megbeszélésein dől el*

- USA

- béke, **távol-keleti / dél-amerikai / szibériai területek**
- **WILSON** idealista, naiv és rossz a lobbijereje, érveit lesöprik
  - az amerikaiak kvázi kivonulnak a béketárgyalásokból

- Olaszó.

- Au.-tól megkapja Dél-Tirolt és Isztriát
- Dalmáciát viszont nem (↳ Szerb-Horvát-Szlovén Kir.-é)
- olasz felkelés → Fiumét kettéosztják [1947: egész Fiume → Jugoszlávia]

*1919. évi amerikai karikatúra:
Wilson a Népszövetséget jelképező,
a békét jelentő olajága túl nagy
teher (a címzetteknek)*

„*vittoria mutilata*” → nemzeti kiábrándultság
háborús terhek, társadalmi válság

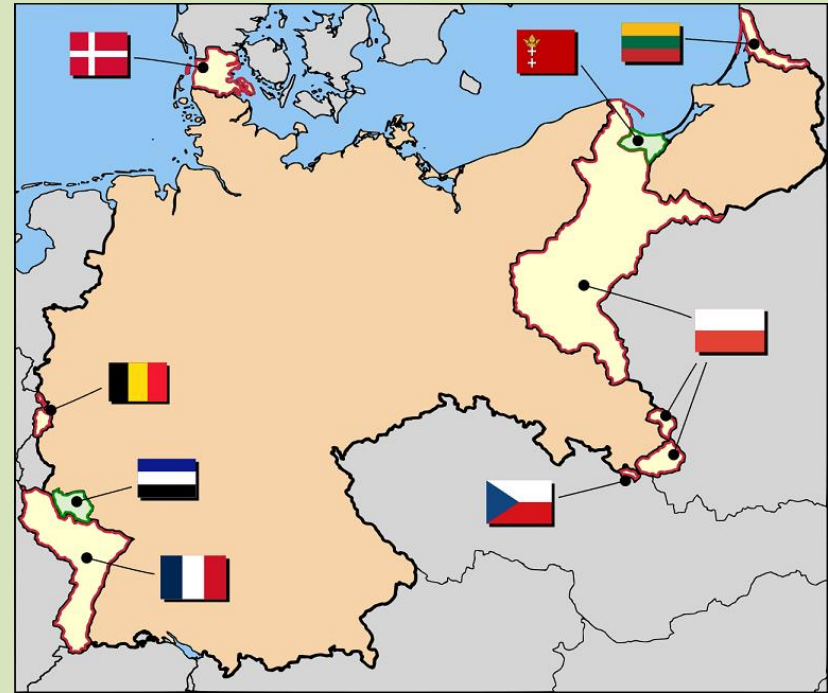
→ radikális mozgalmak Olaszó.-ban

- minden országnak három dolgot kell aláírnia:
  - területi rendezés
  - katonai rendezés ~ haderő csökkentése
  - jóvátétel (**később akarták megbeszélni**)
- fő elvek:
  - történelmi elv (**történelmi Lo. → Lo., Nagymorva Bir. → CsSzl.**)
  - etnikai elv = nemzeti önrendelkezés ← **megszépített statisztikák**
  - a Népszöv. garantálja a kisebbségvédelmet (= egyéni jogok)
    - ↳ **befolyás nélküli szervezetként jön majd létre**

3. No-gal: versailles-i béke

1919. jún. 28. [**a szarajevói merénylet napja**]

- Elzász-Lotaringia → Fro.
- K-Poroszo. elszakítva
a lengyel korridorral
- Danzig / Gdańsk Szabad Város
- Saar-vidék 15 évre
népszövetségi igazgatás alatt

– Rajna-vidék demilitarizált (benne: Ruhr-vidék)

1935: Saar-vidéki népszavazás → ismét No. területe

1936: HITLER – megszegve a békét – remilitarizálja a Rajna-vidéket

– hadsereg max. 100 ezer fő

(tisztikar max. 4000 fő, Ø ált. hadköt., Ø modern fegyvernemek)

– jóvátétel

összege 1919 után folyamatosan nő

1929: YOUNG-terv → 59 évig, 1988-ig kellene fizetni

1932, lausanne-i szerződés:

No további jóvátétele elengedve

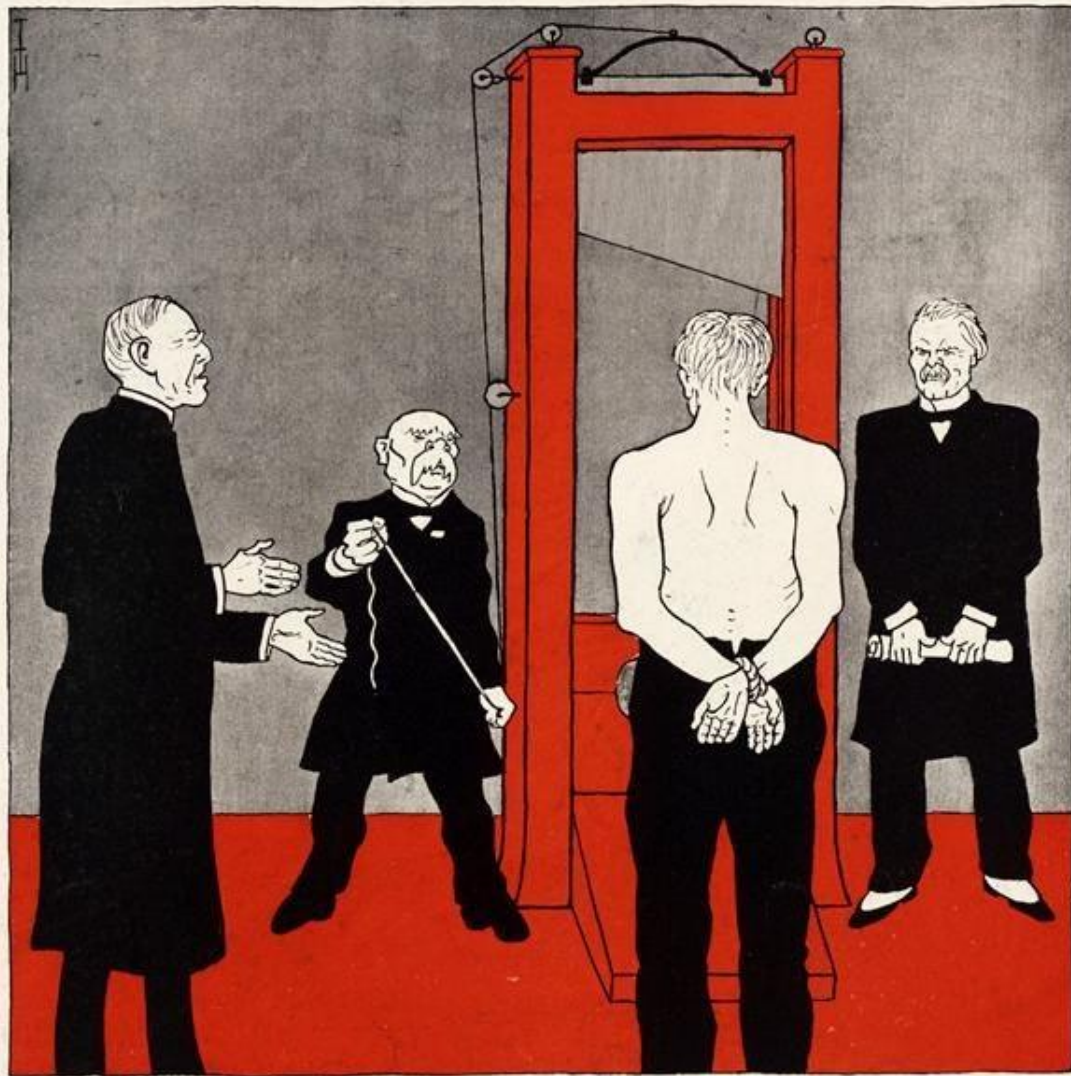
– **231. cikkely:** kimondja, hogy No és szövetségesei felelősek minden kárért, amit a szövetséges hatalmak a német agresszió nyomán rájuk kényszerített háborúban elszenvedtek

---

„Ez nem béke, csak fegyverszünet 20 évre.”

(FOCH marshall – értsd: a béke nem elég szigorú)

„Auch Sie haben noch ein Selbstbestimmungsrecht: wünschen Sie, daß Ihnen die Taschen vor oder nach dem Tode ausgeleert werden?“

THOMAS THEODOR HEINE német
művész és író karikatúrája
(*Simplicissimus* szatirikus
hetilap, 1919)

„Még Önnek is joga van az
önrendelkezéshez: mit kíván
– a zsebét halála előtt vagy után
ürítsük ki?“

A karikatúra mondanivalója:

No. csak jelentéktelen kérdésekben
szólhatott hozzá a békeszerződéshez

Vörös-fekete: a gonosz és a harag
színe, a fekete a gyászé is

A németek bünt követtek el

CLEMENCEAU No. gazdasági és poli-
tikai megsemmisítését szorgalmazta

→ az ő kezében van a kötél

LOYD GEORGE mérsékeltebb, a versailles-i szerződésre támaszkodott (a kezében lévő tekercs)

WILSON „békés diplomáciájával” egy teljesen más elgondolást képviselt

→ ezért a karikatúrában kissé elkülönül az akciótól, No. oldalán áll és megnyugtatóan gesztikulál

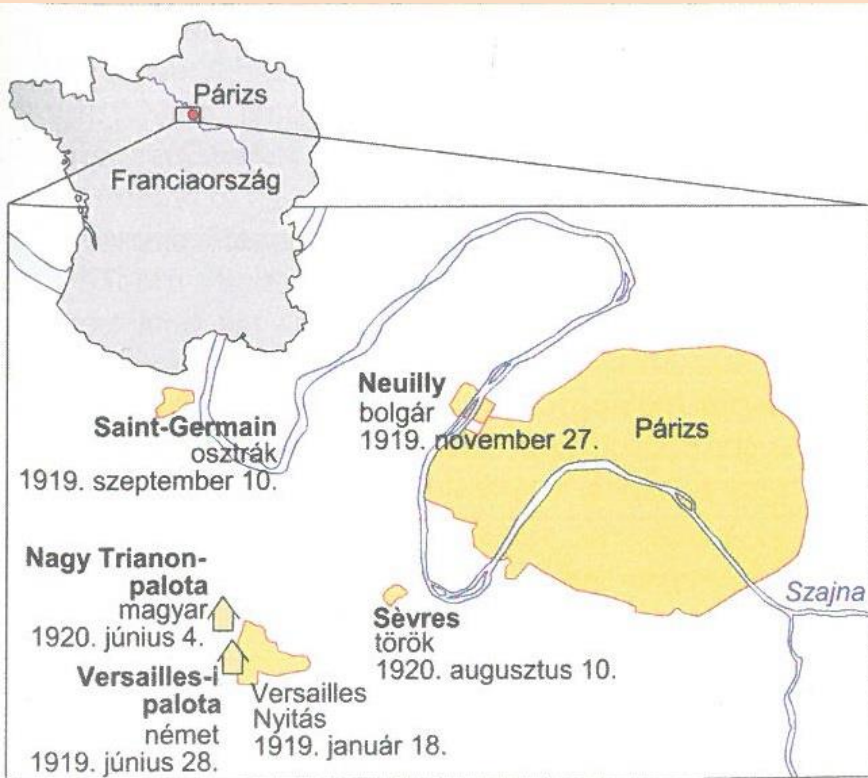

A békekötések Párizs környéki helyszínei

4. Au-val: saint-german-i béke

1919. szept. 10.

- Ø Habsburg-mon., a restauráció megtiltva
- Trieszt, Isztria, Dél-Tirol → Olaszó.
- katonai korlátozások
- Anschluss (= No.-gal való egyesülés) tilalma

5. Közép-Európa – az új államok sem nemzetállamok

- Lo ~ 1772 előtti határai
- Csehszlovákia ← Cseho + Szl + Szudéta-vidék + Kárpátalja

csehszlovák „nemzet”: 60% (45% cseh, 15% szlovák)

kisebbségben: 3 M német (22%), 900 ezer magyar (8%), rutének (5%)

- Szerb-Horvát-Szlovén Királyság → 1929-től Jugoszlávia
- Románia ← Besszarábia (= mai Moldova) + K-Magyaró.

magyar, német, szerb ukrán kisebbség aránya ≈ 30%

6. Magyarországgal: trianoni béke

1920. jún. 4.

- a magyar béke delegáció 1920 januárjában érkezik Párizsba (a KÁROLYI-féle köztársaság és a tanácsköztársaság nem kapott meghívást)
vezető: APPONYI ALBERT
a béke delegáció gyakorlatilag házi őrizetben van, nincs érdemi befolyása földrajztudományi érvek (pl. TELEKI PÁL vörös térképe) – területi integritás
- Mo. elveszíti (Ho. nélküli) területének $\frac{2}{3}$ -át (Ho.-gal együtt számítva: $\frac{3}{4}$ -ét)
több évszázados gazdasági egységek szűnnek meg
pl. nagyváros + vonzáskörzete: Kassáé Mo.-on marad → a fejlődés elakad
néhány esetben utólagos határrevízió, pl.:
  - 1921: soproni népszavazás
  - 1924, népszövetségi döntés: Somoskő és Somoskőújfalu visszatér CsSzl.-tól
- a 18,2 millió lakosból (Ho. nélkül) 7,6 millió marad
a 10 millió magyarból 3–3,5 millió kerül határon túlra
- jószérivel egyetlen pozitívum: helyreáll az ország szuverenitása
tilos az Ausztriával való egyesülés és a Habsburg-restauráció
- hadsereg létszámának korlátozása (35 ezer fő)
- jóvátétel

7. Töröko.-gal: sèvres-i béke

1920. aug. 10.

– az Oszmán Bir. elveszíti területeinek $\frac{3}{4}$ -ét

→ kedvezményezettek: Görögo., független Örményo., Szíria és Libanon fr. mandátumterület, a britek is kapnak területet

a szultáni kormányzat írja alá

→ MUSZTAFÁ KEMÁL (= 1934-től KEMÁL ATATÜRK [a törökök atyja]) vezette nemzeti fölszabadító háború

olaszok (eleve meghátrálnak), görögök legyőzése + vérengzés az örmények ellen
Szovjet-Oroszo. anyagi támogatása

→ 1923,
lausanne-i béke:
nagyobb Töröko.

– kis-ázsiai görög és a görögországi muszlim lakosság kölcsönös kitelepítése

KEMÁL ATATÜRK

- szultánság eltörlése (1922) → Török Köztársaság (1923)
- M. K. 1920–38 közt. elnök / min. eln. – Töröko. modernizálása
- reformjai között pl. a Hagia Sophia szekularizálása

JUSTINIANUS bizánci császár (†565)
építeti keresztény templomnak

1453–1934: mecset

1935–jelenleg: múzeum

ERDOGAN török közt. elnök (2014 –)
tervei szerint újból mecset lenne
az épület a vallási és politikai csatározá-
sok középpontjában áll

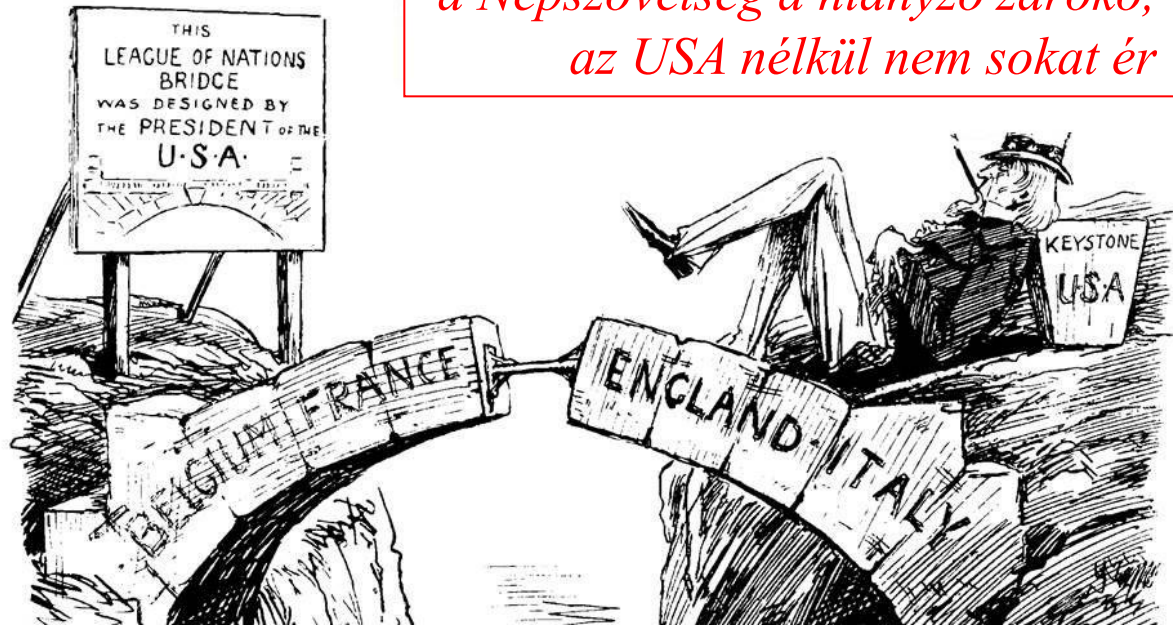
Muszlim imádkozók a Hagia Sophiában, 1931

8. Orosz kérdés

- WILSON 6. pontja: „minden nemzet maga dönt politikai fejlődéséről”
- a szovjet vezetés nem legitim kormány
  - a bolsevik Oroszo-t nem fogadják el győztes hatalomnak
- a nagyhatalmak a belső erőviszonyok tisztázására várnak

9. Európán kívüli területek

- Népszövetség / **Nemzetek Szövetsége**
  - 1919–1945
  - ← WILSON ideája
  - USA végül Ø lép be
  - a legyőzött államok kezdetben nem tagjai

*A karikaturista véleménye:
a Népszövetség a hiányzó zárókő,
az USA nélkül nem sokat ér*

- nemzetközi szervezet, célja a háborúk megelőzése
- valós hatalom híján nem hatékony
- (népszövetségi) mandátumterületek:
  - a volt Török Bir. területeiből és a német gyarmatokból
  - Irak, Palesztina → NBr.
  - Szíria, Libanon → Fro. } **a győztesek gyarmati pozícióit javítja**
- Kína: független, „nyitott kapuk elve” – azaz az USA a többi gyarmatosító hatalommal egyenlő feltételek mellett vehet részt a kínai kereskedelemben

The Morning Tulsa Daily World (10 April 1920)

a Népszövetség vezető tagjai a jövő háborúk magjait vetik el mindkét féltekén („előmozdítják a világ békéjét”)

Az USA nem írta alá a Párizs-környéki békéket!

WILSON megbukik az 1920-i elnökválasztáson; 1919: Nobel-békedíj

újból fölerősödik az izolacionizmus: az európai ügyektől való elszigetelődés külpolitikai irányzata

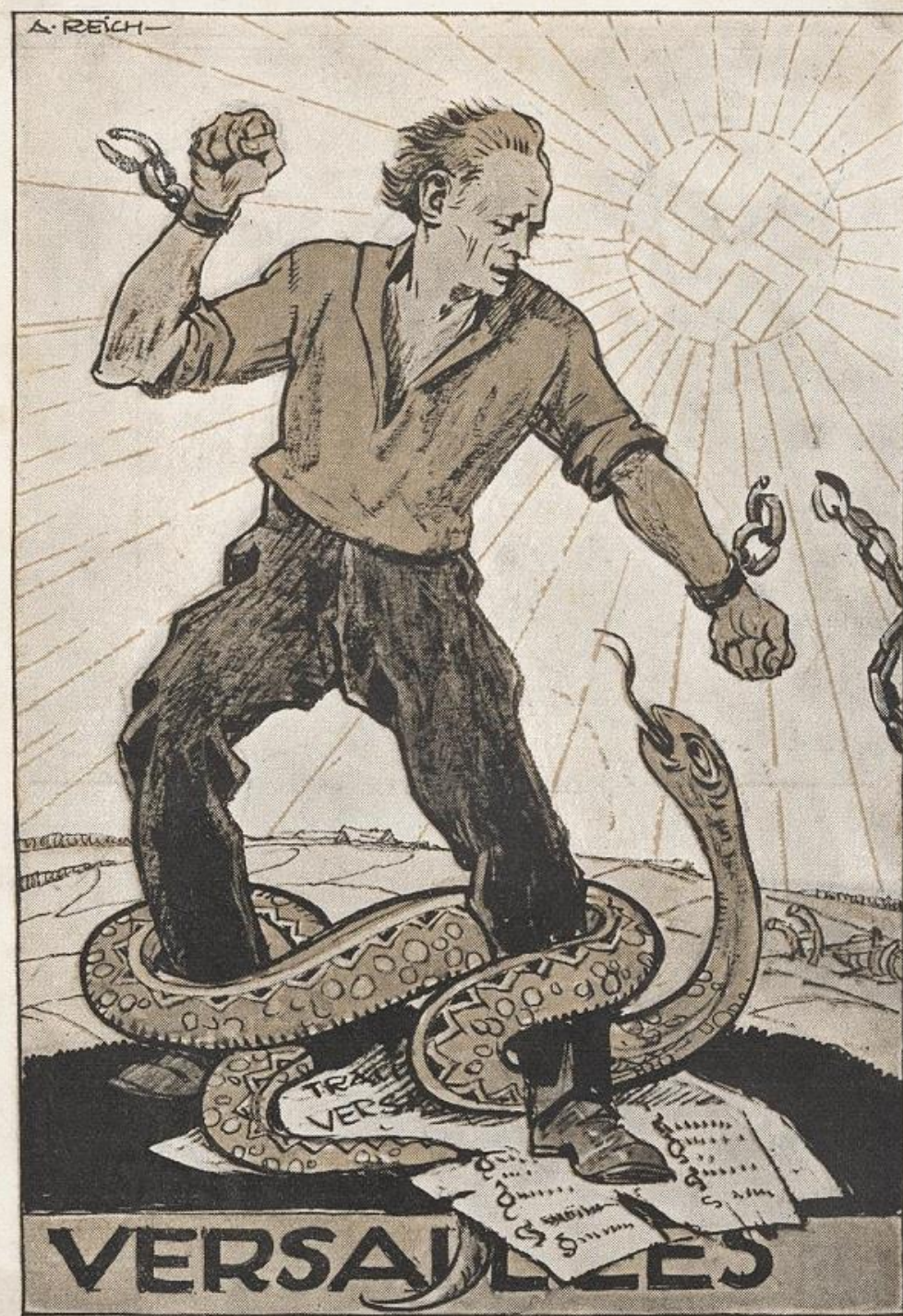

1919. évi osztrák képeslap –

a tördőféselmélet:

No. I. világháborús vereségét nem a fronton szenvedte el, hanem belső ellenségei: a kommunisták és a zsidóság okozták volna a bukást *(hasonlóan ahhoz, ahogy SIEGFRIEDet is HAGEN szúrta hátba a Nibelung gyűrűjében)*

1933 körüli német képeslap – a hitleri propaganda: a náci No. megszabadul a versailles-i béke fojtogatásából

A képek forrásai

Címdia, 8. dia – Thomas Theodor Heine karikatúrája

<https://www.spiegel.de/fotostrecke/versailles-vertrag-interview-mit-historiker-gerd-krumeich-fotostrecke-169268.html>

2. dia – Karikatúra

<https://ww1.habsburger.net/de/medien/das-riesenspielzeug-karikatur-1919>

3. dia – Lloyd George, Orlando, Clemenceau, Wilson (1919. május 27.)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/5a/Big_four.jpg

4. dia – Versailles, tükörterem

<https://fuhu.hu/junius-28-versaille/>

5. dia – A Punch Magazine 1919. március 26-i karikatúrája

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/77/Punch_dove_and_branch.png

6. dia – Németo. Területi veszteségei

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/85/German_losses_after_WWI.svg

7. dia – Ferdinand Foch

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/80/Ferdinand_Foch_pre_1915.jpg

9. dia – A Párizs-környéki békék (térkép)

Száray M.: Történelem 11. Bp., OFI, 2015. 143. o.

11. dia – Sèvres-i és lausanne-i béke (térkép)

<https://orientxxi.info/documents/glossaire/traite-de-lausanne,0706>

12. dia – Hagia Sophia

<https://hagiasophiaturkey.com/hagia-sophia-1930s/>

13. dia – Karikatúra a népszövetségről (Rés a hídban)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/60/The_Gap_in_the_Bridge.png

14. dia – Karikatúra a népszövetségről (a jövő háború magvetése)

<https://www.mary-talbot.co.uk/launching-traces-of-the-great-war/>

15. dia – A tördöfés legendája, Versailles kigyója és a náci párt (képeslapok)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/06/Stab-in-the-back_postcard.jpg

<https://www.germanpostallhistory.com/php/viewitem.php?itemid=62156>

(A letöltések időpontja: 2020. október 26.)